

Bostaden som handelsvara

För några år sedan började jag intressera mig för den lömska aktiemarknaden efter att under lång tid svurit över att bankens nollränta på sparkontot aldrig förändras. Jag vill naturligtvis att de stackars slantar jag har skrapat ihop ska växa, men jag vill inte låsa in dem i en pensionsfond. Så jag frågade en kompis vad jag skulle satsa på.

– *Råvaror som olja*, svarade han.

– *Men olja är ju fullt och den är väl snart slut ändå?*

– *Ja, och vad händer då? När efterfrågan är stor och tillgången är begränsad? Då går priset upp.*

Oljan är visserligen kontroversiell, men den är en handelsvara som kapitalismens logik kan leka med. Vad händer när samma tankemodell appliceras på bostäder? I nya filmen, *Push*, undersöker **Fredrik Gertten** varför det blir allt dyrare över hela världen att bo i städer. **Leilani Farha**, FN:s rapportör i bostadsfrågor, säger att guld (eller olja för den delen) är ingen mänsklig rättighet, men bostäder är det.

Det är en till lika delar skrämmande som komplex bild som exponeras i filmen. På trettio år har lönerna stigit med 113 procent i Toronto, boendepriiserna har gått upp 450 procent. Kurvorna glider brett isär och det här är en global trend. Mer eller mindre anonyma bolag, inte sällan stora utländska riskkapitalbolag, köper upp fastigheter som investering. De renoverar dem och säljer dem vidare för absurda vinster. Ibland lyfter de inte ett handtag utan låter husen helt enkelt stå tomma bara för att låta dem stiga i värde med tiden.

För vad händer när efterfrågan är stor och tillgången är begränsad? Priiserna går upp. De pratar inte om vilka människor det är som ska bo i bostäderna utan det blir ett imaginärt värde som bollas med, siffror som övergår allt förstånd. För vem är det som har råd att bo kvar i staden när boendekostnaden slukar en allt större del av lönekakan? Som i

sin tur kanske ska sänkas. Det får givetvis konsekvenser även på andra håll när det blir allt mindre pengar över till handeln hos lokala näringsidkare, alltså pengar som cirkulerar i det närliggande samhället. Istället sugs pengarna upp och försvinner någonstans långt bort. Kommunerna blir fattigare vilket spär på skillnaderna mellan olika grupper.

Trots den komplexa bilden lyckas filmen förmedla tydliga och även rätt provocerande insikter. Jag sitter där i biosalongen och undrar... men vänta lite, hur... eller vem... eller varför... och strax därpå levereras ett svar. Exempelvis, var kommer alla pengar ifrån? Investeringar i fastigheter i världen överstiger många, många gånger om den samlade världens hela BNP. På olika vägar visar det sig ofta vara våra pensionsfonder som skjuter till medel till riskkapitalbolagen som investerar i dessa fastigheter. Vår egen strävan biter oss i baken. Vi vill ju alla att våra pensioner ska växa kraftigt för att klara framtiden och då är fastighetsbranschen som en gruva. Frågor på det?

När jag kommer hem efter filmvisningen möts jag av ljudet från en borr som bilar bort betong i ett badrum i mitt flerfamiljshus. Så fort en lägenhet blir ledig så renoveras den, visserligen med rätta, men själv har jag bott i samma lägenhet i tjugo år utan att ha blivit erbjuden något nytt och tanken slår mig.

Vart ska jag ta vägen den dagen jag får ett formellt brev om att hyran ska omförhandlas av en ny ägare som har stora planer för huset?

Hans P.A. Karlsson

Push

Fredrik Gertten